

СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДЕЖИ В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛІЗАЦІИ

Глобалізація значною мірою сприяє руйнуванню механізмів традиційного функціонування культури, її дисфункції, негативно впливає на соціалізацію молоді (адже соціалізація за своєю сутністю є культурним процесом). Спостерігається деяка невизначеність ціннісних орієнтацій, співіснування протилежних ціннісних уявлень в індивідуальній свідомості. Наявність консенсусних ціннісних настанов породжує серйозну проблему інтеріоризації соціальних детермінацій і не дозволяє можливості вважати формування соціальної ідентичності (як групової, так і індивідуальної) фактом, що відбувся.

Невизначеність соціального статусу молоді, трансформація традиційних механізмів регуляції поведінки, руйнування соціальних стереотипів, норм і уявлень, що відбувається не без впливу культурної глобалізації, зумовлюють процес маргіналізації значної частини молоді і призведуть до розвитку та поширення або нігілізму, або фанатизму. Особливо небезпечним є правовий нігілізм, що завжди передбачає негативне ставлення до права, неправові методи керівництва і досягнення цілей.

Крім того, необхідно відзначити, що труднощі соціальної адаптації, відсутність чіткого розуміння норм і цінностей породжують соціальну фрустрацію. Невідповідність самооцінки особистості і її реальних можливостей, що може виникати й унаслідок соціального виключення, теж може призвести до розвитку соціальної фрустрації, що у поведінці проявляється як соціальна апатія або підвищена агресивність.

Посилює фрустрацію й те, що під впливом глобалізації відбувається різке зниження контролю індивідів над процесами та подіями, які впливають на долі людей. Людина стає практично беззахисною перед силою неконтрольованих нею процесів, а розвиток суспільства набуває непрогнозованого, спонтанного характеру. В цих умовах виникає прагнення відмовитися від побудови довгострокових планів, а

жити сьогоднішнім днем, задовольняючи миттєві потреби, одержуючи негайні результати, що не може не позначитися на процесові соціалізації, оскільки спричиняє перегляд усієї системи цінностей.

Ускладнення соціальної дійсності і відсутність у молоді достатнього соціального досвіду стали певною передумовою для того, щоб в уявленнях про сьогоднішнє й майбутнє, побудові системи цінностей орієнтуватися на те, що пропонуються ЗМІ, віртуально реалізовувати себе за допомогою комп'ютерних ігор, надаючи перевагу віртуальному спілкуванню замість реального. Орієнтація на цінності матеріальні і гедоністичні, зведення принципу задоволення в абсолют, що пропагують ЗМІ, транслювання вульгаризованих версій культури інтелектуалів у масову свідомість (зокрема трансформація мистецтва постмодернізму в масове), продукує в молоді чітку ціннісну настанову: «добре те, що мені подобається». Така позиція спричиняє те, що починається гонитва за багатством і насолодами, які й стають основними цілями життя. А досягнення цих цілей, на думку багатьох, стає можливим через науково-технічний прогрес (один зі способів глобалізації), відтак головною цінністю стає новизна. Остання модель товару – завжди найкраща. Чим новіше – тим престижніше, а той, хто цим володіє, за всіма параметрами перевершує інших. Про це повторює всюдишуща, всепроникна, глобальна реклама, одночасно пояснюючи, як поводитися, що красиво, що гідно. Відбувається своєрідна персоніфікація предметів споживання, людина стає ніби додатком до них. Таке ставлення поширюється і на мистецтво. Класичні форми мистецтва, які могли б стати джерелом соціального досвіду і протистояти негативному впливові масової культури, найчастіше просто не сприймаються молоддю саме тому, що це «колишне», а, виявляється, несучасне, непопулярне. Відбулася підміна критеріїв, коли найціннішим вважається те, що популярно, а в умовах комерціалізації мистецтва популярним стає те, у що вкладено гроші, які повертаються потім в усе зростаючій кількості. До того ж масова культура, мистецтво зокрема, рівняє всіх за нижньою планкою (комерційно це вигідніше), що призводить до деперсоналізації особистості, її моральної й естетичної деградації. Тим більше, що масове мистецтво

активно використовує теми порушення соціальних норм, естетизації насильства та статевої розбещеності, негативної героїки.

Розвага і комфорт – головні принципи нігілістичного гедонізму, що звільняє задоволення від категорій заборони, обмеження й обов'язку. А оскільки при постійному повторенні того самого задоволення поступово зменшується і виникає нудьга, то виникають і різного роду перекручення, садо-мазохістські імпульси у сфері мистецтва і розважальної індустрії.

Ці явища не можуть не викликати тривогу серйозних учених і діячів мистецтва. «В литературе, некогда пахнувшей полевыми цветами и сеном, возникают новые запахи – это вонь. Все смердит: смерть, секс, старость, плохая пища, быт. Начинается особый драйв: быстро растет количество убийств, изнасилований, совращений, аборт, пыток. Отменяется вера в разум, увеличивается роль несчастных случаев, случая вообще. ... Многие герои либо безумны, либо умственно неполноценны. На место психологической прозы приходит психопатологическая», – відмічає Дж. Рітцер. Цю оцінку можна поширити і на кінематограф, телебачення тощо.

Процеси глобалізації й інформатизації сприяють появі комп'ютерної комунікації, роль якої стрімко посилюється. Інтернет не тільки забезпечує корпоративну й особисту комунікацію, звужуючи поле дійсної інтеракції, але й створює ніби нове середовище перебування. І навіть у родині прагнення до безпосереднього спілкування поступається бажанню поринути у віртуальний світ за допомогою комп'ютера або телевізора, що не сприяє реалізації однієї з головних функцій родини – функції соціалізації.

Змінюються деякі сутнісні аспекти соціалізації як набуття соціального досвіду і його інтеріоризації, що зумовлено й інформаційними чинниками. Різко зростає доступність видів і обсягів інформації, інтернет-комунікації змінюють уявлення про простір і час, універсалізується шоу-культура, яка формує нове ставлення до самореалізації й самопрезентації; інституціоналізується гегемонія зовнішності, що стає критерієм життя й успіху; мішанина культур створює транскультурне мислення.

Такі прояви глобалізації як стандартизація освіти, інформації, розваг, серійність духовної продукції, її вульгаризація, що впливає на процес соціалізації (аж до цілком можливого перетворення в асоціалізацію), породжують проблему становлення суб'єктності молодій людині, її здатності зберігати власну ідентичність під впливом уніфікуючих чинників.